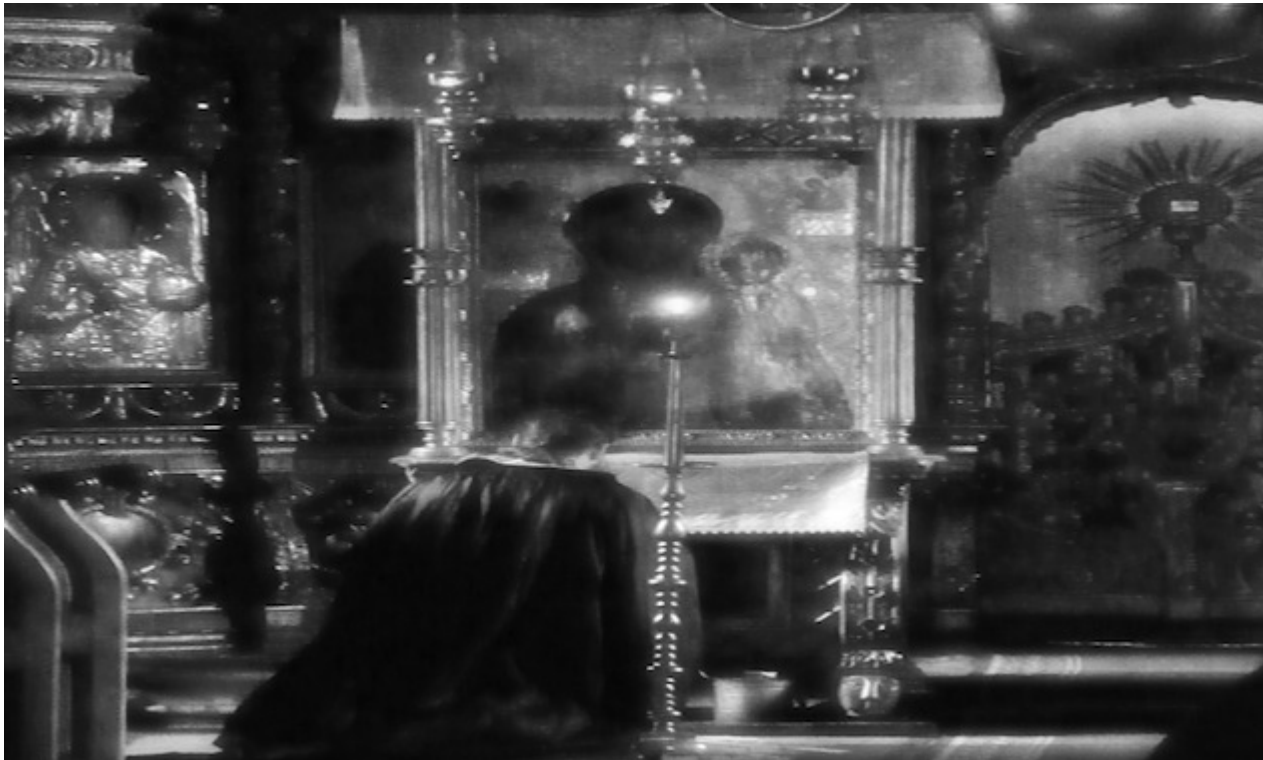

Περί ταπεινώσεως και ταπεινοφροσύνης, της μητέρας των αρετών (Μέρος Α΄)

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Πάλιν η συνέχεια μας αναγκάζει να πούμε πέρα των δυνάμεών μας. Δανειζόμενοι όμως από την Πατερική εμπειρία και αποκάλυψη θα μείνουμε αληθινοί, όσο το επιτρέπει η ευτέλειά μας.

Χωρίς αμφιβολία η Γραφή στο σύνολό της, καθώς και η Πατερική φιλοσοφία, είναι ως «αλατι ηρτυμένη» διανθισμένη με την καλή μητέρα των αρετών, την ταπεινοφροσύνη. Και αυτό ιδιαίτερα παρατηρείται στα σημεία που σχετίζονται με τη συμπεριφορά και διαγωγή του ανθρώπου εκείνου, ο οποίος ζει κατά τον ορθό λόγο του προορισμού του και βιάζεται να τον πραγματοποιήσει με την μετάνοια.

Σε άλλο λόγο μας αναφερθήκαμε στην υπακοή ως καθήκον. Τώρα είμαστε υποχρεωμένοι να περιγράψουμε την ταπείνωση σαν ιδίωμα, χαρακτήρα και μορφή

της ψυχής και της προσωπικότητας.

Αν το καθήκον είναι अपαραβάτος κανόνας της ζωής στα λογικά όντα, πόσο ανώτερο πρέπει να είναι το ιδίωμα, η μορφή και ο χαρακτήρας σ' αυτά; Και αν, πάλι, ήταν η ταπείνωση μόνον ανθρώπινο επιτήδευμα και κατόρθωμα, που στολίζει και τελειοποιεί τα λογικά όντα, χωρίς να είναι και θείο, θα μπορούσε η ανθρώπινη τόλμη να το περιγράψει. Από τη στιγμή όμως που μας αποκαλύφθηκε ότι επεκτείνεται και σ' Αυτόν τον σαρκωθέντα Θεόν Λόγο, η ταπείνωση έγινε ασύλληπτη στους ανθρώπινους συλλογισμούς και μόνο με θαυμασμό και έκπληξη γίνεται αντιληπτή. Διότι λέει: «μάθετε από μένα ότι είμαι πραός και ταπεινός στην καρδιά».

Θα αναφέρω μίαν αυτούσια περιγραφή της ταπεινοφροσύνης από ένα μέγιστο φωστήρα, πραγματικό φιλόσοφο της χάριτος και φωτισμού του Αγίου Πνεύματος, τον Άγιο Ισαάκ τον Σύρο, το συνεχιστή της Πατερικής αυθεντίας, για να επιβεβαιωθούν τα λεγόμενα. Είναι από τον 20ο λόγο του, έκδ. Λειψίας 1770: «Θέλω να ανοίξω το στόμα μου, αδελφοί, και να μιλήσω για τη σπουδαία υπόθεση της ταπεινοφροσύνης, και γεμίζω από φόβο, όπως ακριβώς κάποιος που γνωρίζει ότι πρόκειται να μιλήσει για τον Θεό με ανθρώπινες σκέψεις. Επειδή η ταπεινοφροσύνη είναι στολή της θεότητας. Διότι αυτήν φόρεσε ο Λόγος που έγινε άνθρωπος και συναναστράφηκε μαζί μας».

Όσον αφορά τη φύση αυτής της παναρετής, αρκετό είναι ν' αφήσουμε τον Πατερικό όρο ότι είναι θεία και ένδυμα της θεότητας στο πνευματικό της πλήρωμα και, άρα, χάρισμα και δώρο μόνο της χάριτος του Παναγίου Πνεύματος. Εμείς ας αρκесθούμε στις ιδιότητες και ενέργειές της και, περισσότερο, στο πως αποκτάται και ποια στοιχεία την αποτελούν, και πάλι με φόβο και με βάση τις κρίσεις των Πατέρων μας.

Επειδή, στην ορολογία μας, την ονομάσαμε χαρακτήρα και πρόσωπο στη λογική φύση, δεν θα είναι άστοχο ν' αναφέρουμε όσο γίνεται πλατύτερα πως αποκτά αυτούς τους όρους. Και αυτό, για να είναι απ' την αρχή πιστευτή και ποθητή στους ανθρώπους, εφ' όσον όλοι δικαιούνται με αυτήν ν' ανακτήσουν την προσωπικότητά τους.

Κατ' αρχήν η ταπεινοφροσύνη τοποθετείται στα πλαίσια του ηθικού νόμου. Και πέραν όμως του ηθικού νόμου αναζητείται και ο γενικότερος λόγος που την επιβάλλει, γιατί εδώ ακριβώς βλέπουμε ότι με ιδιαίτερο τρόπο την συνιστά η καινή κτίσις, ο σαρκωθείς Θεός Λόγος, και την κατατάσσει όχι στην ηθικολογία του καθήκοντος, αλλά στη θέση της προσωπικότητας, της ιδιότητας, του χαρακτήρα.

Επιθυμώντας ίσως οι Απόστολοι να μάθουν τι άραγε θα είναι στο βάθος του είναι του, στον θεοπρεπή εσωτερικό του κόσμο, ο Ιησούς μας, δεν τολμούσαν να ρωτήσουν όπως και τόσες άλλες απορίες τους, τις οποίες μόνος του σε κατάλληλες στιγμές έλυσε. Γι' αυτό και με δική του πρωτοβουλία τους αποκάλυψε τον συγκλονιστικό εκείνο λόγο: «Μάθετε από μένα ότι είμαι πράος και ταπεινός στη καρδιά, και οι ψυχές σας θα βρούν ξεκούραση»(Μθ. 11, 29).

Το να είναι ο σαρκωθείς Θεός Λόγος ταπεινός όχι στο σχήμα, αλλά «στη καρδιά», μας μεταφέρει σε άλλες σφαίρες και θέσεις, που δεν ανήκουν στις προτιμήσεις και στις προσπάθειες, αλλά σε καταστάσεις και κυριότητες.

Ο πανσθενουργός Θεός Λόγος, που «όλα δημιουργήθηκαν απ' Αυτόν» —«γιατί τα πάντα ήρθαν στην ύπαρξη, όσα είναι στον ουρανό κι όσα στη γη, τα ορατά και τα αόρατα»(Κολ. 1, 16). Αυτός είναι το κέντρο κάθε προσωπικότητας και με τη χάρη του παίρνουν θέση όλες οι προσωπικότητες.

Η «ταπείνωση της καρδιάς» του Θεού Λόγου χαρακτηρίζεται ως θέση βεβαιότητας και ακινησίας. Επειδή ο Κύριός μας είναι το κέντρο κάθε προσωπικότητας, δικαίως είναι και λέγεται «ταπεινός στη καρδιά», γιατί σ' αυτή τη θέση της ακινησίας και βεβαιότητας φαίνεται το παντεξούσιο της κυριότητάς του. Δεν είναι τώρα ο σκοπός μας να εισέλθουμε σε θεολογικούς όρους των θεοπρεπών ιδιοτήτων, αλλά εκθειάζουμε την ιδιαίτερη σημασία της ταπεινώσεώς Του, ως και των μιμητών Του σε όλες τις εποχές και περιόδους της θείας αποκαλύψεως.

Η ταπείνωση περιχωρεί και περιχωρείται, δεν φοβάται, δεν απορεί, δεν αναζητεί και άρα δεν κινείται. Σαν αυτοαλήθεια και αυτοζωή και παναγάπη ο Ιησούς μας, δικαίως είναι και ταπεινός, σαν καθολική θέση της προσωπικότητάς του. Αυτό ακριβώς μεταφέρεται, και μετέχουν σ' αυτό και τα μέλη που τον ακολουθούν. Από αυτά αποδεικνύεται ότι η ταπείνωση δεν είναι μόνον ένας απλός κλάδος του ηθικού νόμου, που ανατρέπει την αντίστοιχη κακία καθώς γίνεται στις άλλες αρετές, αλλά είναι οντολογικό στοιχείο της κυριότητος των προσώπων, τα οποία κατά τη φύση της οντότητάς τους χαρακτηρίζονται ως κύρια, αποφασιστικά και ενεργά μέσα στη βεβαιότητα της ακινησίας τους.

Ακριβώς αντίθετα, τα χαρακτηριστικά της απουσίας της ταπεινώσεώς είναι η αβεβαιότητα, ο φόβος, η υποψία, η ανάγκη και —έπειτα— η αθέμιτη επιστράτευση

όλων των ειδών του ψεύδους και της απάτης προς σωτηρία και ασφάλεια.

Ζωντανή εικόνα της καταστάσεως αυτής είναι ο διάβολος, που πάσχει και ενεργεί όλες αυτές τις αρνητικές και όμοιες θέσεις της διαστροφής της προσωπικότητας. Το αταπείνωτο φρόνημα, που είναι και λέγεται εγωϊσμός και υπερηφάνεια, μη περιχωρούν ούτε περιχωρούμενον μένει απομονωμένο στην πνιγηρή ιδιοτέλεια και στον ατομισμό. Στενεύει στα ασφυκτικά πλαίσια της μονάδος και, πιεζόμενος από την απρόσωπη ιδιοτέλεια του ατομισμού, μηδενίζεται συνεχώς αυξάνοντας σε δειλία, αβεβαιότητα και απομόνωση, έως ότου ξεσπάσει στο αθέμιτο της ποικίλης πονηριάς για να δικαιωθεί. Η στενότητα του μηδενισμού καταργεί την έννοια του απολύτου, της αλήθειας, της αιωνιότητας, του πλάτους της ενότητας όλων. Ο μηδενιστής δεν παραδέχεται άλλον από τον αρρωστημένο εαυτό του. Εξέλιξη του μηδενισμού είναι ο αναρχισμός, ο οποίος δεν παραδέχεται καμιά αρχή ή εξάρτηση, θεία ή ανθρώπινη, και καταλήγει στον αθεϊσμό, ο οποίος είναι το μεγαλύτερο και προηγούμενο όλων των κακών, η ουσιαστική διαβολοποίηση και η ολοκληρωτική καταστροφή.

Τί άλλο είναι ο διάβολος, αναλυόμενος στην ουσία και τις ιδιότητές του; Ατομιστής, πάρα πολύ ατομιστής. Δεν δέχεται στον εαυτό του τίποτε άλλο εκτός από τον εαυτό του. Ούτε παραδέχεται κάποια άλλη αρχή ή κυριότητα ή εξουσία. Παντού και πάντοτε μένει μόνος και, κατ' ανάγκην, απόλυτος μηδενιστής, αφού τίποτε δεν μπορεί να τον πλησιάσει. Έμεινε έξω απ' όλα, αποβλήθηκε απ' όλα και έμεινε στο μηδέν του μηδενισμού του. Να γιατί εξέπεσε. «Είδα τον σατανά να πέφτει από τον ουρανό σαν αστραπή»(Λουκ. 10, 18). Να γιατί καταδικάστηκε· «ο άρχοντας αυτού του κόσμου είναι κιόλας καταδικασμένος»(Ιω. 16, 11). Να γιατί εκδιώχθηκε· «έφτασε η ώρα που ο άρχοντας αυτού του κόσμου θα διωχτεί έξω από τον κόσμο»(Ιω. 12, 31). Έξω από κάθε τόπο και χώρο της ζωής ο διάβολος, έχει θέση μόνο στο σκοτάδι του θανάτου, της απώλειας και της κολάσεως. Δεν έχει θέση πλέον καμιά στο χώρο των υπόλοιπων όντων, διότι αυτοεξορίστηκε εξαιτίας του καταραμένου ατομισμού του. Γι' αυτό, επειδή είναι μηδέν, προσπαθεί ν' αποκτήσει σημασία και προσωπικότητα με το δόλο, το ψέμα και την απάτη και πλάθει φανταστικές αξίες προσποιούμενος αυτά που δεν του ανήκουν.

«Όπου απουσιάζει η βάση της ταπεινοφροσύνης δεν υπάρχει ασφάλεια, διότι λείπει η πανενότητα του Ιησού μας, ο οποίος είναι η ειρήνη των πάντων και η ανάσταση».

Αυτός είναι ο διάβολος και αυτή είναι η φτώχεια του εγωϊσμού των οπαδών του, που τους αναγκάζει να προσποιούνται, να σχηματίζονται, να υποκρίνονται, επειδή επιθυμούν αξίες και τιμές για τις οποίες δεν είναι άξιοι, γιατί είναι κατ' ουσίαν άποροι και πτωχοί που απομονωθηκαν από το σύνολο του σώματος των υπολοίπων με τον αρρωστημένο ατομισμό. Αυτή τη δυστυχία ακολουθούν όλα τα κακά με

επιστέγασμα το μίσος, το φθόνο και το έγκλημα. Το σκοτεινό πέπλο του θανάτου σαβανώνει τους διαβολοποιημένους αυτούς τύπους, τα απαυγάσματα αυτά του ανθρωποκτόνου διαβόλου, ο οποίος απ' τη αρχή αμαρτάνει και ψεύδεται, επειδή είναι ψέφτης αυτός και ο πατέρας του.

Αντίθετα, ο ευλογημένος και χαριτωμένος ταπεινός είναι πράος, ήρεμος, γαλήνιος, παραμένοντας σταθερός στην αρετή, δυσκίνητος προς το κακό, ανεπηρέαστος από κάθε περίπτωση ή απειλή. Μένει συνεχώς στους κόλπους της πίστεως σαν βρέφος στη μητρική αγκαλιά της χάριτος. Δεν ζει ποτέ τον εαυτό του, γιατί τον ξέχασε. Ταυτίστηκε με τους άλλους· έγινε τα πάντα για όλους, για να τους αναπαύσει. Κλαίει μετά κλαιόντων και χαίρει μετά χαιρόντων. Αφομοιώθηκε με τη βοήθεια της χάριτος με τον Σωτήρα Χριστό, βαστάζει όλων τα βάρη, χωρίς ποτέ να λυπήσει ή πικράνει άνθρωπο. Στο πλήρωμα της αγάπης του προς όλους, ακόμη και στην άλογη φύση, με την υποταγή στον καθένα μεταδίδει ό,τι η περίπτωση απαιτεί και ταυτοχρόνως αφανίζεται μέσα στο κάλυμμα της ταπεινώσεώς του για να μη γίνει αντιληπτός. Αποφεύγει τη δόξα· αποστρέφεται τις τιμές· δεν επιδιώκει ευγνωμοσύνες. Είναι αγαπητός σ' όλους και ποτέ δεν έχει εχθρούς. Αν —παρ' ελπίδα— δοθεί αφορμή να διασυρθεί και να κριθεί, η εναντίον του κρίση δεν θ' αντέξει στη προσωπική του συνάντηση. Η μυστική σκέπη της χάριτος, που τον συντροφεύει, εμπνέει φόβο και ευλάβεια στους παρισταμένους και μεταβάλλουν με μιας τις αποφάσεις και τα συναισθήματά τους. Οι πριν κατήγοροι μεταβάλλονται σε υπηρέτες. Αλλά και η άλογη φύση, αισθητή και αναίσθητη, μεταβάλλει τη σκληρότητα και αγριότητά της στην παρουσία του ταπεινού. Η θεία χάρη που τον συντηρεί γίνεται αμέσως αισθητή και από τα σκληρά στοιχεία και τα άγρια θηρία, που παύουν τις φυσικές τους ενέργειες και μεταβάλλονται σε υπηρέτες, γιατί κοντά στον ταπεινό αισθάνθηκαν την οσμή του πρώτου κυρίου τους, του αναμάρτητου Αδάμ, ο οποίος τα πλησίαζε και έδινε τα ονόματά τους σαν κύριος και ανάδοχός τους.

Στην παρουσία του ταπεινού όλοι αντικρύζουν τον χαρακτήρα του Σωτήρα όλων Χριστού, της Καινής Κτίσεως, του νέου Αδάμ. Αυτού, ο οποίος νήστευε στην έρημο και ζούσε με τα θηρία και τον υπηρετούσαν άγγελοι· Αυτού, ο οποίος βάδιζε πάνω στη θάλασσα και διέτασε τους ανέμους και τη θύελλα· Αυτού, ο οποίος έδιωχνε τους πονηρούς δαίμονες, που θεράπευσε την πανανθρώπινη ασθένεια, που νίκησε τον θάνατο· Αυτού που χάρισε τη ζωή, που είναι και έγινε η Ανάσταση όλων και ο οποίος μακάρισε τους ταπεινούς λέγοντας «Μακάριοι όσοι νιώθουν τον εαυτό τους φτωχό μπροστά στο Θεό, γιατί δική τους είναι η βασιλεία των ουρανών»(Ματθ.5,

3).

Συνεχίζεται...

Πηγή: vatopaidi.gr